

A P P E N D I X XLVIII.

Notanda præterea sunt hec circa requisita pro lucrando Jublio ex Patre Claudio la Craix Societatis. Iesu decepta.

Quentum ad Eleemosynam. Satis est dare semel et leemosynam, licet Bulla dicere Eleemosynis. Filius Gob. etiam est satis ante, vel post Communem, Graff. Henr. Leo, Dian. Gob. Nec obstat esse debitum ex voto, vel plementia, quia non ideo debet esse eleemosyna, Bossius, Lugo contra. Viva artic. 1. Sed non debet esse debita ex iustitia, ne quidem Legali, qualis deberet parentibus. Avis, Fratibus, quia sum est potius solutio debiti, & habentes tale jus non sum pauperes: attamen respectu aliorum consanguinorum indigentium est eleemosyna. Per pauperes intelliguntur etiam habentes necessaria ad statum, juxta qualitatem, & conditionem, Navat, Sanchez, Lugo, Dian. & alii: Item loca pia, Hospitelia, Ecclesiæ indigentes lumenibus, ornamenti, scilicet officiis, Monasteria, Religioforum, Belleg. qu. 4. Omnes debent dare qui possunt: si autem quis non possit, Navarr. Henr. Femal. Diana, Gob. Arsfdech, putare non esse opus commutari, dummodo der parvus, v. gr. pomum, vel fructu illam panis, sed consultius est commutari, Viva. Potest Religiosus cum vena superioris dare eleemosynam per amicum seculariem, Lugo. Franciscani habentes tantum usum dant eleemosynam, si hoc usu se abdicent, sic enim in pauperem transit dominum, Lugo, Belleg. qu. 5.

Quid sit notandum circa Procesionem, & visitationem Templorum, regisquam ad Jubilem?
Sufficit vel processione interest, vel templo visitare: ille autem non discreter intercesserit Procesioni, qui per aliquot horas antecederet, aut sequeretur, vel indecedere debet junctus corpori procedenti, quod censetur fieri, etiam si diste uno quadrante, si alii & alii intercedi etiam praecedunt, aut sequuntur, Belleg. part. 3. f. 2. & seqq. Multa de sanctitate, & utilitate processioneum, & quæ in eis cavenda sint, videri possunt apud Rayn. in Hester. tom. 15. part. 1. f. 1. p. 1. 8.

Visitatione Templorum fieri potest, etiam currus, vel equo: item ab iis, qui in Templo habitant. Additur fieri debere deo, quod fit etiam à constituto in mortalibus, item ab immodesto, & peccante per viam, si modeste ingrediantur, & oret, Belleg. qu. 6. Viva qu. 8. art. 5. Non autem necessario fit visitatio omnium Templorum una die: & qui Missam audiit in Templo, hoc ipso visitat, Belleg. part. 2. f. 5. g. 5. Si praescribatur tantum visitatio Templi, & illud ingredi non possit, satisfacit orando ad olimum, etiam claustrum, Suarez, Lugo, & alii cum Diana, part. 1. tr. 11. ref. 103.

Inde si per concursum nequidem ad Olimum licere pertingere, putant aliqui satis esse orare in cemeterio, quia hoc in favorabilibus venit nomine Tempis? Si tamen preferenterur orare in certa Capella, vel ad certum Altare Templi, oportet ingredi. Si praescribentur orare in certa Capella, vel Communione, nullus praescribitur orare in certum Templo visitari plura Altaria, facies esset ex eodem loco se convertere ad singula. Si ibi non essent tot Altaria quae visitari praescribuntur, facies esset tot inclinations, & orationes repeat ad illa, que ibi sunt, quot Altaria debent visitari, Belleg. p. 3. f. 2. & 3. f. 4. qu. 9.

Quid notandum sit, circa itinerantes, peregrinos, impeditos?

Si Titius Arimini, post promulgationem Jubilæi visitavit Tempora, potest ire Murinam, & ibi, vel in via explore, certa opera. Bulla enim non requirit, ut reliqua opera sicut in loco Domicilli, vel promulgationis, sed in quocumque, Layman, Bonacini, Castro-pal. tr. 24. par. 12. §. 3. Lugo, d. 27. à num. 124. Belleg. part. 3. f. 3. qu. 6. Quod si abiens non pergit explore opera, poterit reverlus, etiam post elapsum tempus Jubilæi lucrari. Papæ enim navigantibus, & iter agentibus concedit, ut reverlus habeant alios 15. dies, in quibus opera omnia faciant, & lucentur. Quod tener quamvis prius in fine septimanæ ultime

itter incepissent, Lugo, Belleg. f. 2. qu. 4. Si Titius

Mutina post promulgationem non visitaverit Tempora, sed tantum fecisse reliqua opera, non potest Arimini, ubi etiam ipso praesente promulgaret Jubilæum, lucrari, nisi hic repereret praedicta opera, quia opera Mutina facta antiquæ Arimini acquisivit jus ad Jubilæum, habegent se impetrantem ad Jubilæum Mutinæ obtinendum. Visitationes autem Temporum Arimensem non possent si servire ad Jubilæum Mutinense obtinendum; ergo: vel Arimini debet ea opera reperere, vel sacre commutari, Lugo m. 127. Belleg. f. 3. qu. 7. Si quis ultime de venias ad locum Jubilæi, potest petere ut opera, quæ facere non potest, sibi commutetur, nam secundum dicta venias ad locum acquirit jas, Lugo m. 125. Et quamvis Bulla haberet pro omnibus Chriftifidelibus Civitas, & Diæcessis Arimini, tamen lucrari possent etiam peregrini alterius Diæcessis, qui Jubilæum illud non est metu personale, sed etiam locale, & talis peregrinus censetur pro tunica pertinere ad locum Arimensem, cum si fideli ibi existens, qui potest se hujus legibus subjicere, Belleg. part. 2. f. 5. qu. 5. Cum detenus carcere, captivitate, infirmitate, vel alio iusto impedimento, item cum illis, qui tempus promulgati Jubilæi invincibiliter ignorarunt, potest Confessarius commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare, ut iam dicetur.

Putant Sanchez, Lugo, Busembaus, & alii plurimi cum Belleg. part. 3. f. 8. qu. 5. communione operum, vel prorogatione temporis fieri posse extra confessionem, dummodo intra tempus Jubilæi, etiam a quovis legitime approbato, cui posses confiteri, quanvis ei confiteri non cogites, & addun id declaratum esse a Gregorio Decimo Tertio; sed alii dubitant intelligi Confessarium luerari indulgentias, cui autem confiteri non cogitas non potest dici tuus Confessarius: prior tamen sententia, quia ita communis, videtur tutæ. Putant Filius, Lugo, Viva, qu. 8. art. ultim. & alii, quos referunt Diana part. 5. tr. 12. ref. 36. & Belleg. qu. 7. quanvis aliquis sponte opera praescripta neglexisse, si die ultima dolens de hoc optet lucrari Jubilæum, potest ei commutari opera, vel prorogari tempus, sed Prosp. & Arr. probabilitate contradicunt: quia voluntari negligens non dicitur impeditus. C. Commiss., & Cap. S. quis de electione in 6. Bullæ autem loqui solet de legitimè impeditis, & illis, qui ex ignorantia, vel bona fide opera eo usque omisissent. Et quidem putant Diana, Cotton, Alzor, Busemb. Arsfdekin, cum, qui invincibiliter ignoravit tempus promulgati Jubilæi, posse gaudere prorogatione ad alias 15. dies, sed Lugo d. 27. numer. 119. contradicit, quia solis navigantibus, & iter agentibus conceditur illa prorogatio: pro aliis tantum datur Confessario facultas commutandi opera, Belleg. f. 2. qu. 5. Secundum antiquas Bullas poterant omnia opera commutari, cum habentibus impedimentum, sed quoad Confessionem, & Communione, oppositum nunc tenet Lugo m. 18. quia Bullæ, nunc pro impeditis concedunt communiationem, vel prorogationem, tantum horum operum, scilicet jejuni, eleemosyna, visitationum Templi, & orationis, nulla facie mentione Confessionis, vel Communonis: sed cum multi cum Diana, & Belleg. f. 8. qu. 2. adhuc dicant posse commutari, etiam Confessionem, & Communione, hoc videtur probable. Et quod Communione, posse eam commutari cum peris, docent Vega, Sanctar. Hurt. Bofs. apud Viva qu. 8. art. 4. Specienda tamen sunt verba singularium Bullarum, & eis iudicandum secundum dicta numer. 1395. Si peregit reliquis peractis ultima die confiteatur, & videatur esse in occasione proxima relabendi, probabile est Confessarium posse differe Confessionem, & Communione, ac penitentem postea posse lucrari Jubilæum: idem est, si jam non possit integrè fieri Confessio, quia merito præsumitur de voluntate Papæ, quod permittat diffiri, Boff. Diana, Lugo, Sanchez, Gob. Belleg. qu. 7. Si causa commutandi fuerit ipsa insufficiens, sed bona fide judicata est sufficiens, nihil impedit, quia commutatio remittit iudicio Confessari: Putat tamen Viva qu. 8. art. ultim. causam commutandi, verbi gratia, Jejunium debere

ABSOLUTIO A RESERVATIS.

dubere esse majorem; quam qua sufficit in dispensando die alias precepto. Nec tanta requiritur ad proroganda opera, quanta ad commutanda. Filius, Gob. Belleg. f. 2. qu. 3. Quamvis autem possent opera prorogari ad sequens tempus post Jubilæum; tamen videtur melius subrogare alia quæ statim perficiantur. Belleg. f. 2. qu. 6. Commutatio fieri potest in opera pietatis, & qualia moraliter, etiam aliunde debita, secundum dicta, & equalitas spectanda est, non tam attendendo ad praeficiam, vel præmatilitatem operis, quam ad mentem, & finem Papæ. Bullæ etiam noctis attendendum est ad conditionem penitentis, ut nempè fiat in opera, quæ præstare possit: hinc mutari potest jejunium in eleemosynam. Aliqui dicunt posse in aliquanto minus, cum vocent dispensationem. Opus in quod si commutatio, non necessario fieri debet eo die, quo debebat fieri opus alterum: hinc die ultimo commutari possunt opera, quæ prioribus erant facienda, Lug. Gob. Belleg. f. 4.

C A P U T X.

De Bulla Cruciatæ.

3836 BULLA, est diploma, seu Breve Pontificis, in ram eleemosynam in subsidium belti contra infideles, & hereticos.

Taxa pro Bulla vivorum. Pro Cardinalibus Episcopis, Inquisitoribus, Dignitatibus, & pro insignibus quibusdam personis, videlicet pro Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Procuribus, Commandatoribus, & aliis Officialibus Curie Sæc. Majestatis, eorumque uxoriibus, viris viventibus, octo reales, videlicet: moneta Sicula decem tarenæ, & grana decimæ. Vidua vero, si nullo proprio titulo ex dictis gaudent, erogare debent solida duos reales.

Pro communibus personis duo reales, videlicet duo tarenæ, & duodecim grana cum dimidio: v. n. 3839.

3837 Non valer Bullæ, si pro eleemosyna detur pecunia in individuo futura.

Valer, si pecunia futura fuerit immixta cum propria, ut discerni non possit; quia per mixtionem est sur factus eius dominus cum onere restituendi tandem: v. n. 3742. 2746.

Valer, si mererit det pecuniam ex turpi luero; quia licet cum peccato, est iudee acquista: v. n. 2781.

3838 Qui Bullam accipit credito, ea uti potest, si accipit animo solvendi; Si vero accipit credito animo solvendi, sed ob sui impotentiam nullam habet spem illam solvendi, non fruatur privilegiis Bullæ; quia revera non est solutorius, & Bulla requirit eleemosynam realem, saltem quæ certè speratur.

3839 Bulla durat per annum à die publicationis, usque ad diem sequentis publicationis, quæ fieri solet Dominica Septuagesima.

Non potest quis ea uti, nisi verò illam habeat; non enim sufficit propotum accipendi. Sufficit, si eam habeat domi.

Si eam amitteret casu, probabile est, quod posset ea frui; minimè, si sponte proiceret.

3840 Qui accipit Bullam in loco, ubi valet, si accedat ad locum, ubi non valet, potest uti privilegiis pro foro externo. Quod si excommunicatus non debet satisfacere cuicunque, sed ejere concubinam, aut quid simile, nequit absolviri, nisi illud exequatur. Si autem sit pars leæ in casibus, in quibus non teneat restituere ob impotentiam, aut quia nequit sine incommode gravi sui status, non teneat satisfacere; nam satisfaciens est etiam restituere.

In articulo mortis potest præstare absolutio à confessis, dum constet, à moribundo relinqu in testamento, aut alteri, hardibus obligatione satisfaciendi. Qui vel ex jure ordinario, vel ex delegatione absolvit, non præstare satisfaciens, aut cautiones, absolveret validè, sed illicè, quia non servat in re gravi juris formam. Idem dic, si absolvit præstare Bullæ; nam clausula aditæ de satisfaciens præstata, non est limitativa potestatis, sed admittit formæ juris. Et quidem id amplius cernitur, si moribundus absolvetur, non petita satisfaciens, nec cautiones; nam pia mater Ecclesia non vult, ut in his casibus negligientia Confessari in suo munere obcedant prejudicet penitenti.

Examen Ecclesiast.

La Lemonade
la Boule en in-
dia es de este
varze. Todas
las Personas
de especial
calidad, opin
iones y Diversas
de Ecclesiastico,
Caballero
de servicio de
poder. Los
reyes y ju
gueraz y
monarcas
toda persona
de 10 años y
mas viven
en su casa
y tienen
que ser
diligentes
y que no
se pierda
el tiempo
de su
trabajo.

Los doctores
que tienen
que ser
diligentes
y que no
se pierda
el tiempo
de su
trabajo.

Los doctores
que tienen
que ser
diligentes
y que no
se pierda
el tiempo
de su
trabajo.

Los doctores
que tienen
que ser
diligentes
y que no
se pierda
el tiempo
de su
trabajo.

Los doctores
que tienen
que ser
diligentes
y que no
se pierda
el tiempo
de su
trabajo.

Los doctores
que tienen
que ser
diligentes
y que no
se pierda
el tiempo
de su
trabajo.

Los doctores
que tienen
que ser
diligentes
y que no
se pierda
el tiempo
de su
trabajo.

Si vero habet expensionem annexam, elemosyna tanta esse debet, quanta est expensio facienda pro voto. Si sit peregrinationis, quanta est expensio facienda in accessu, videlicet pro itinere, & mora in itinere, & in loco pro executione voti, deductus expensis, que pro eo tempore fuisse facturus domini; qui ex eiusdem correspondet peregrinationi, & dati debet in subdicio Cruciate. Confessorius tamen potest juxta suam prudentiam aliquid ex illo relaxare voventi, quod solle illi sexta pars, & quinque partes elargiuntur in subdicio Cruciate. Sit.

EXEMPLUM.

3863 Petrus vult, ut ei committetur votum accedit di Romam ad visitandum Apostolos. Tunc Confessorius interrogare debet, quantum iudicio prudenter expendiatur pro accessu, videlicet pro itinere, & mora in itinere, & in loco pro executione voti: Sint sexaginta scuta; runc deductus expensis, que ex tempore fuisse domini facturus, que si sint triginta, computantur peregrinationi triginta; ex his Confessorius remittere potest voventi modicam partem: praxis est, ut si remittatur sexta pars, videlicet scuta sex, & injungat, ut alias quinque partes, minima scuta vigintiquatuor deponat in capsulam in subdicio Cruciate.

Insuper per mensum, quo verbi gratia erat peregrinatio quantum ad recessum duratura, injungat bis auter jejuniū, Rosarium, Confessionem, Communione, & visitationem Ecclesie, aut Capella in loco, ubi moratur, Sanctis Apostolis dicata. Vide dicta de Voto a. 1649. ad 1954.

USUS ORATORII IN DOMIBUS PRIVATIS.

3864 Bulla Crucis concedit, ut in privato Oratorio ab Ordinario visitato, & designato, habent sacerdotiū ecclesiasticū minorū, & presbiteriū.

ab Ordinario visitato, & designato, habent sacerdotiū ecclesiasticū minorū, & presbiteriū.

3865 Supposito igitur Oratorio sitē approbato ab Ordinario, ad quod erigendum Bulla non dat facultatem, sed supponit eretūm; Diana part. 9, trah. 1, resol. 23. Tamb. de Bulla cap. 5. §. 4. Busemb. de Bulla lib. 8, dub. 12, quæst. 1. Trullenc. Garcias, & alii contra Sotom. Joan. la Crux, Castropol. Supposito inquam Oratorio sitē approbato, Bulla Crucis tollit restrictiones, quas apponit ordinarium privilegium Pontificis, Oratorium privatum concedens.

3866 Unde, quia privilegium Oratorii est coarctatum, 1. Ad unam Misam, 2. Ad alios dies preter festum.

Hinc Cardinales facultares non indigent hac Bulla particulari laeticiniorum, sed per Bullam communem Cruciate comedere possunt ova & laeticinia per totam Quadragesimam etiam in majori hebdomada, sicut cœri faculares.

3874 Non potest quis, vi bujus Bulla particularis, sicut facultares vi Bulla communis vesici laeticiniorum extra Regnum, in quo non est Bulla; quia hac Bulla particularis est extensione Bullae communis, ac proinde est intelligenda cum eadem limitatione.

3875 In jejunio ex voto, Jubilao, & penitentia Sacramentali, nedum vi Bulla, venimus etiam sine ea potest quis vesici ovis, & laeticiniorum, si in illis non sit intentio explicita aut ex circumstantiis implicitè abstinentia ab ovis, & laeticiniorum, quia jejuniū Ecclesiasticum stat cum laeticiniorum.

3867 Per confanguineos venient ascendentibus, & descendentes, aut collaterales usque ad quartum gradum. Excludunt per hanc clausulam affines: possunt tamen comprehendendi per aliā nomine familiarium; falem largē, quatenus in eadem domo habitant; qui ratione dicuntur proprie doméstici: multo magis si sunt commensales habentis Bullam, quia runc dicuntur de familia.

3868 Difficultas est: An consanguinei, & familiares non habentes Bullam faciant, si interfert sacro, ibi non presente domino habene Bullam.

Negat Rodriqu. quia soli domino, & aliis ratione domini est privilegium concessum: Affirmat Joan. à Cruce, quia Bulla habet respectum ad dominum, & non praeficit presentiam domini esse necessariam. Tambar, citat, num. 40. utramque partem probabilem putat.

3869 Consequenter ad dicta Busemb. lib. 8. de Bulla cap. 1. dub. 12. quæst. 2. inferr. quod si privilegia Oratoriorum coarctet Praelatus inferior, coarctationes tollit. Bulla: ut à Pontifice. Si coarctet Pontificis, ea revocat ipse Pontificis per concessionem annum Bulla. Item si post acceptam Bullam concedat privilegium Oratorii cum his restrictionibus, intelligi debet coarctatio pro non habentibus Bullam.

3870 Oratio facienda juxta num. 3864, potest esse unum, ejus autem omisso non invalidum astum, aut concessionem, nec erit mortaliss, sed venialis, quia est leviss; nec est conditio essentialis, sed modus adjectus actui perfecto. Tambar, cit. num. 41.

ESUS OVORUM, ET LACTI- CINIORUM

3871 IN Quadragesima in Bulla communis prohibito tur etiam Sacerdotibus facultulari, qui tamen possunt iis vesici in Quadragesima, excepta hebdomada sancta, qui incipit à Dominica Palmaturam, per aliam Bullam, quia dicitur laeticiniorum.

3872 Pro hac Bulla laeticiniorum, qua est distincta, & ab Urb. VIII. concessa, elargiendis est elemosyna jam à commissario Generali Cruciate taxata.

Taxa est, Pro Patriarchis Episcopis, etiam titularibus, & Abbatibus jurisdictione gaudentibus; reales vigintiquatuor. Realis est tarenus unus moneta Sicula cum granis quatuor, & quarta parte grani.

Pro dignitatibus Canonicalibus Ecclesiasticorum Cathedralium, & Collegiarum, reales octo.

Pro illis, qui in dictis Ecclesiis gaudent portionibus, & pro beneficiatis, five animatum cutaneum habentibus, ut sunt Parochi, five non, quorum tamen redditus annus ascidit ad summam scutorum tercentum, reales sex.

Pro habentibus beneficia, Capellaniis, pensiones, & quovis reliktis Ecclesiasticis ad ducentia scuta annualiter, reales quatuor.

Pro ceteris Clericis, & Presbyteris facultariis reales duo.

3873 Hac Bulla non possunt uti Regulares & Moniales, quia sunt excepti. Nec Episcopi ex Ordine Minimorum, ex dictis num. 1868. Possunt autem uti Episcopi ex aliis Ordinibus, quia in illis prevaleat qualitas Episcopatus. Non possunt uti Cardinales Regularis, nisi sint Episcopi, quia nec Religio, nec Bulla, hoc illis concedit, nec eos exprimit.

Hinc Cardinales facultares non indigent hac Bulla particulari laeticiniorum, sed per Bullam communem Cruciate comedere possunt ova & laeticinia per totam Quadragesimam etiam in majori hebdomada, sicut cœri facultares.

3874 Non potest quis, vi bujus Bulla particularis, sicut facultares vi Bulla communis vesici laeticiniorum extra Regnum, in quo non est Bulla; quia hac Bulla particularis est extensione Bullae communis, ac proinde est intelligenda cum eadem limitatione.

3875 In jejunio ex voto, Jubilao, & penitentia Sacramentali, nedum vi Bulla, venimus etiam sine ea potest quis vesici ovis, & laeticiniorum, si in illis non sit intentio explicita aut ex circumstantiis implicitè abstinentia ab ovis, & laeticiniorum, quia jejuniū Ecclesiasticum stat cum laeticiniorum.

PRIVILEGIUM VESCENDI CARNIBUS.

3876 Per Bullam communem datur privilegium vescendi carnis de consilio utriusque medici cunctis diebus jejuniorum, etiam Quadragesima. Ubi (ut vides) ad usum laeticiniorum vi Bulla Cruciate non requiritur causa, sed sufficit privilegium. Ad usum vero

VI. De Bulla Cruciatæ. Cap. X.

Vero carnis requiritur causa, nempè necessitas; & consilium utriusque medici, si necessitas non sit patienti certa.

Non dicas, hoc privilegium nullum habere effectum, quia etiam sine Bulla, quando necessitas est patienti dubia, potest quis carnis vesici de consilio utriusque medici, corporis scilicet, & animæ. Nam habet hunc effectum de Thesauro Ecclesie, ut habens Bullam quamvis de consilio utriusque medici vescatur carnis, satisfaciat præcepto, & habeat meritum jejuniū, ac si carnis non vesceretur, ut ex verbis Bullæ.

PRIVILEGIUM CIRCA TEMPUS INTERDICTI.

3877 UT habentes Bullam, possint in Ecclesiis, in quibus alias divina Officia (interdicto durante) quomodocunque celebrare permisum fuerit, vel in privato Oratorio ad divinum cultum tantum deputato, ab Ordinario visitando, & designando, etiam tempore interdicti, cui ipsi causam non dederint, vel per eos non fierent, quo minus amoventur: Et qui facultatem ad id à Commissario Generali habuerint, etiam per horam, antequam illucceat dies, & per horam post meridiem, in sua, ac familiarium ac consanguineorum suorum prefentia, Missas & alia divina Officia, per se ipsos, si Presbiteri fuerint, vel per alium celebrare facere, & tempore interdicti divinis interficeat sunt verba Bullæ.

3878 Item conceditur (tempore interdicti, id est interdicti localis generalis, Eucharistam, & alia Sacra- menta, præterquam in die Paschalis, posse recipere)

3879 Item conceditur (Mortuorum corpora, nisi forte vinculo excommunicationis innodati decesserint, cum moderata funerali pompa sepulti.)

3880 Q U A R E S I M A

3881 An habens Bullam tempore interdicti tenetur sub mortali audire Sacrum die festo?

N Egant Alterius, Avila, apud Tambur. de Bulla cap. 5. §. 2. qui hanc opinionem probabilem putat; quia nemo cogit uti suo privilegio.

3882 Dico obligari sub mortali. Villalobos, Trul- lench. apud Tambur. cit. ob rationem de numer. 2810. Quia tenetur quis implore præceptum, quando potest; sed tunc potest, nam per Bullam potest audire Sacrum tempore interdicti, igitur

3883 Non oblat ratio opinionis oppositæ, quod Bulla sit privilegium, ac proinde non imponat onus, sed liberum relinquit habentem, ut eo uti velit; vel non; quia Bulla quod facultatem audiendi Sacrum tempore interdicti, et quidem privilegium ex se liberum, non onus; sed est privilegium in ordine ad penam interdicti, quam tollit: privatio enim usus Sacramentorum, sicut & Ecclesiastice sepulture, est magna pena; onus vero audiendi Sacrum, tali privatione auditio per Bullam ablatra, non imponitur à Bulla, sed à præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacrum die festo, quod omnem fidem expeditum obligat; adeoque cum inveniat habentem Bullam jam expeditem, cum obligati.

Sit exemplum de Principe, qui careeribus detinet liberam facultatem excludi: tunc ille, si die festo non egreditur ad Sacrum, peccat mortaliter; non quia sit imponit onus à Principe: ejus enim facultas est gratis in ordine ad privationem excludi, quae est pena ob delictum imposita; onus vero audiendi Sacrum imponitur ab ipso præcepto Ecclesiæ, quod fidem expeditum obligat.

3884 Hac Bulla, sicut & Bulla communis letari, sufficit solim fideles baptizati, minime infideles, nec Catechumeni.

Debet existere in Regno Bullæ, aut ad illud personaliter declinare, sicut etiam pro Bulla communis.

Unde Neapolitanus (ait Tambur.) per paucas horas

Panormi manens potest hac Bulla letari, vel cum

Commissario componi: v. n. 3841.

Quod si debitum hanc summam excedat, tunc non

potest uti Bulla quod excessum; sed fieri debet compo-

sitione particularis cum Commissario Cruciate, qui in

Regno Sicilia est Archiepiscopus Panormitanus.

Imo potest quis cum ipso Commissario componi su-

per tota quantitate, qui solet designare pro Cruciate

decem pro singulis centenariis.

3885 Hac Bulla, sicut & Bulla communis letari, sufficit solim fideles baptizati, minime infideles, nec

Catechumeni.

Non sufficit una Bulla pro pluribus, sed tot debent summi Bullæ, quod debitoris, licet debitum singulo-

rum sit minus eo, super quo possint componi.

Quod si debitum hanc summam excedat, tunc non

potest uti Bulla quod excessum; sed fieri debet compo-

sitione particularis cum Commissario Cruciate, qui in

Regno Sicilia est Archiepiscopus Panormitanus.

Imo potest quis cum ipso Commissario componi su-

per tota quantitate, qui solet designare pro Cruciate

decem pro singulis centenariis.

3886 Hac Bulla, sicut & Bulla communis letari, sufficit solim fideles baptizati, minime infideles, nec

Catechumeni.

Debet existere in Regno Bullæ, aut ad illud personaliter

declinare, sicut etiam pro Bulla communis.

Unde Neapolitanus (ait Tambur.) per paucas horas

Panormi manens potest hac Bulla letari, vel cum

Commissario componi: v. n. 3841.

Quod si debitum hanc summam excedat, tunc non

potest uti Bulla quod excessum; sed fieri debet compo-

sitione particularis cum Commissario Cruciate, qui in

Regno Sicilia est Archiepiscopus Panormitanus.

Imo potest quis cum ipso Commissario componi su-

per tota quantitate, qui solet designare pro Cruciate

decem pro singulis centenariis.

3887 Hac Bulla, sicut & Bulla communis letari, sufficit solim fideles baptizati, minime infideles, nec

Catechumeni.

Debet existere in Regno Bullæ, aut ad illud personaliter

declinare, sicut etiam pro Bulla communis.

Unde Neapolitanus (ait Tambur.) per paucas horas

Panormi manens potest hac Bulla letari, vel cum

Commissario componi: v. n. 3841.

Quod si debitum hanc summam excedat, tunc non

potest uti Bulla quod excessum; sed fieri debet compo-

sitione particularis cum Commissario Cruciate, qui in

Regno Sicilia est Archiepiscopus Panormitanus.

Imo potest quis cum ipso Commissario componi su-

per tota quantitate, qui solet designare pro Cruciate

decem pro singulis centenariis.

3888 Hac Bulla, sicut & Bulla communis letari, sufficit solim fideles baptizati, minime infideles, nec

Catechumeni.

Debet existere in Regno Bullæ, aut ad illud personaliter

declinare, sicut etiam pro Bulla communis.

Unde Neapolitanus (ait Tambur.) per paucas horas

Panormi manens potest hac Bulla letari, vel cum

Commissario componi: v. n. 3841.

Quod si debitum hanc summam excedat, tunc non

potest uti Bulla quod excessum; sed fieri debet compo-

sitione particularis cum Commissario Cruciate, qui in

Regno Sicilia est Archiepiscopus Panormitanus.

Imo potest quis cum ipso Commissario componi su-

per tota quantitate, qui solet designare pro Cruciate

decem pro singulis centenariis.

3889 Hac Bulla, sicut & Bulla communis letari, sufficit solim fideles baptizati, minime infideles, nec

Catechumeni.

Debet existere in Regno Bullæ, aut ad illud personaliter

declinare, sicut etiam pro Bulla communis.

Unde Neapolitanus (ait Tambur.) per paucas horas

Panormi manens potest hac Bulla letari, vel cum

Commissario componi: v. n. 3841.

Quod si debitum hanc summam excedat, tunc non

potest uti Bulla quod excessum; sed fieri debet compo-

sitione particularis cum Commissario Cruciate, qui in

Regno Sicilia est Archiepiscopus Panormitanus.

Imo potest quis cum ipso Commissario componi su-

per tota quantitate, qui solet designare pro Cruciate

decem pro singulis centenariis.

3890 Hac Bulla, sicut & Bulla communis letari, sufficit solim fideles baptizati, minime infideles, nec

Catechumeni.

Debet existere in Regno Bullæ, aut ad illud personaliter

declinare, sicut etiam pro Bulla communis.

Unde Neapolitanus (ait Tambur.) per paucas horas

commiserunt heredi, aut alteri, ut ror Bullas pro se sumeret, aut ut compositionem faceret cum Commissario. Vel si commisit, ut confuleret Theologos: & tunc si heres debeat, sumat Bullas. Si vero nil mandaverint, eis non prodest. Tunc autem heres, si reperiatur componibilis, potest nomine suo Bullas sumere, & componere.

3895 Qui furus est in confidentiam Bullæ, non potest componi, licet, qui peccavit in confidentiam Bullæ, possit absolvī: quia primum in Bulla prohibetur, non secundum: v. num. 3828.

3896 2. Supradicta compositione fieri etiam potest super bonis aliorum bona fide acquisitis, & super bonis inventis, etiam super bonis naufragantium, si post debitam diligentiam inventi non possit dominus; Excommunicatione autem Bullæ Cœna solita loquitur cognito, vel comparendo domino.

3897 Quo (air Mendo verb. Bulla compoſ. n. 12.) in littore mari inveniuntur, non ex naufragio, priuū occupantibz sunt, sicut & quæ profunduntur in aliqua solemnitate, & ea quæ à domino derelinquuntur. Ligna, quæ inundatione fluminis asportantur, & sunt exigui valoris, ac longè à domino feruntur, inter de- relicta habentur: scus si talia sint, ut prudenter judecetur, dominum velle ea querere, & recuperare. Non tamē sunt bona incerta, que in incendio, aut naufragio projectantur. Nam dominus ea non dereliquerit, & vellet, si posset, ea conservare. Quintūm, & si res sit peritura, nisi quis illam servaret, adhuc ejus dominium non acqueret, utpote à domino non abdicatum.)

3898 Si facta iam compositione, & acceptis Bullis, veniat in notitiam creditoris, tenetur restituere totum, deductis expensis Bullæ. Si partem bona fide consumpsit, tenetur restituere reliquum. Si vero omnia consumpsit, ad nihil tenetur in foro interno conscientia; at pro foro externo posset à Judge cogi, ait Mendo cit. n. 15: quia (ea compositione) inquit ipse (est quoddam genū transferendi dominium pro foro interno, sicut prescriptio pro foro externo.)

Et quidem (subdit idem) si habens bona incerta restituierit ea pauperibus, non tenetur domino comparenti restituere; compositione autem succedit in canadem restitucionem pauperibus faciendam. Et separabile est dominium in foro interno à domino in foro externo; sicut qui non potest recuperare à Petro centum aureos, & tollit ab eo vas aureum ejus valoris, in foro interno habet ejus dominium; at pro foro externo, si notitia accedit ad judicem, poterit ab eo cogi, ut reddat, tamquam non sum.

Hoc autem in re nostra verum est, non per se, sed per accidentem: Non per se, quia compositione cum fiat auctoritate Papæ potest liberare, & sine illa limitatione, ex se valer etiam pro foro externo. Sed per accidentem, in quantum debetur in foro externo constare, quod est difficile, quia creditor posset dicere, compositionem non fuisse factam super suo credito, aut sine premissa diligentia. Ita Tamburin. citat. cap. 18. §. 5. num. 11. cum Acosta, & de Lugo.

3899 3. Compositione fieri potest super bonis injuste acquisitis, puta per ulturas, &c. si facta debita diligentia ignoretur dominus.

3900 Pariter si dominus cognoscatur, sed non reperiat, vel multum distet, absque spe, quod sit rediturus, nec debitum possit ad illum vel ejus heredes transmitti sine magnis expensis, ut in num. 2727. Mendo cit. num. 34: quia tunc quæ se habet, ac si ignoratur. Et similiter domino competente non tenetur in foro interno conscientia restituere, nisi modo dicto in num. 3898.

3901 4. Fieri potest per eamdem Bullam compositione super legatis. Legata possunt dupliciter esse facta, 1. ad exonerandam conscientiam, 2. foliis pietatis causa.

Quoad priora, sit exemplum, & resolutio, ex Tamburin. Petrus in fine vita cognoscens, aut dubitans, summam centum scutorum esse ex male ablatis, & neficiens dominum, ad exonerandam conscientiam, eam summam legavit certa Ecclesia, aut determinato pauperi, pauper autem, & Rektor Ecclesie habuerunt notitiam legati, & hoc non obstante fuerunt negligentes per annum in exigendo ab heredibus Petri le-

gitum: in hoc casu concedit Bulla heredibus, ut possint se componere super medietatem totius legati. In hoc casu supponitur, quod heredes legitatis habeant notitiam legatarii; unde solum requiritur, quod moneant legatarium de legato reliquo, nisi aliunde illud sciretur; nam annus negligencia computari debet à die notitiae legatarii.

Quoad posteriora, si legata sine facta non ad exonerandam conscientiam, sed alia pia causa, tunc si heres legitatis facta diligentia debiti inventire, seu scientia non possit legatarium, potest etiam quod totum legatum se componere, modo dicto in numer. 3896. & 3897.

3902 5. Denique fieri potest compositione super fructibus debitis ex omissione horum canonicularum, & super fructibus ex redditibus Ecclesiasticis, male perceptis.

3903 Distributiones vero, si percipiuntur injuste, non possunt componi; quia non debent Ecclesia, sed ceteris, qui Choro interfunt. Imò idem tenet Mendo verb. Hora Canonica num. 30: etiam si essent designatae Ecclesia; quia tunc Ecclesia succedit loco intercessione.

3904 Qui est certus de stipendo accepto pro Missis celebrandis, non recordatur tamen, pro quibus applicare debet, nec a quibus accepit, non potest componi, sed tenetur ad Missas; quia potest applicare, pro quibus debet, & quos Deus scit.

3905 Denique recte ait Mendo in Epit. verb. Bulla Comp. n. 34: quod (Dilatio in compositione crit peccatum mortale, computando eam cum dilatatione in restitutione: imò minor dilatio sufficit ad peccatum, cum possit esse impotens ad restitutionem, non ad compositionem, quæ minori quantitate sit.)

Caterior si quis impotens sit restituere, & potens componi, non tenetur ad compositionem faciendam, quia id est privilegium; sed potest expectare tempus opportunum ad restituendum.)

QUARES.

3906 Petrus est certus de debito, dubius vero, aut Franciscus, vel Joannes sit creditor: An possit virtute Bullæ componi?

R Esp. cum distinctione: vel Petrus est certus de disjunctivo creditorum, nimis, quod creditor sit aut Franciscus, aut Joannes; vel est præcisus dubius, an creditor sit Franciscus, aut Joannes, & diligentius peractis non potest ita determinare. Si primum, non potest componi, sed debet restituere utriusque pro rata dubii, juxta dicta num. 2699. Quod si post divisionem constat, unum illorum esse dominum, non tenetur alter suam partem illi restituere, si divisio fuit facta communis consensu; quia in prima divisione unusquisque cessit iuri suo. Mendo cit. num. 13.

Si secundum, potest componi; ratio disparitatis est; quia in primo casu, licet Petrus sit dubius de persona determinata, est certus de disjunctivo duorum; adeoque habet locum justitia refacienda, cui credit præmium. In secundo casu Petrus est præcisus & absoluto dubius de persona determinata, adeoque habet locum jus prærogativi Bullæ, quo non potest quis spoliari per purum dubium.

Privilegium Commissarii Cruciate ad dispensandum super impedimento affinitatis: v. in num. 4242.

Bulla fusæ agunt Bardi, Mendo. Latus Tam. but. & Diana part. I. tract. 11.

CAPUT XI.

De Extrema Unctione.

3907 E xtremæ Unctio, est Sacramentum novæ legis, confans unctione olei sacri, & Sacerdotis deprecatione, ordinatum ad salutem moribundi, quod animam, & corpus. Fuit institutum a Christo, & postea promulgatum Jacobi cap. 5. Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyterus Ecclesie, & orent super eum ungentes illum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei.

MA.

De Extrema Unctione. Cap. XI.

285

MATERIA, ET FORMA.

3908 M airia remota, est oleum olivarum, quod quantum ad valorem debet esse ab Episcopo benedictum: confit ex Tradit. Apol. & ex Conc. Flor. in Armen. instruet. Quod debet qualibet anno renovari in Cena Domini, veteri exusto. Si novum haberi non possit, licet ut antiquo.

IItem (si id requirat necessitas, ob infirmorum copiam) licitum, & validum erit Sacramentum, si oleo benedicto superadditus sapientis oleum non benedicatur, dummodo singulis vicibus minor quantitas addatur non benedicti, licet ex antiqua praxi Ecclesiastarum, & Declar. Sacr. Congreg.

EMINENTISSIMI, & REVERENDISSIMI
SIG N O R I.

3909 D eterminandosi nel Decreto di cotesta Sacra Congregatione, fatto li 2. di Marzo 1679, sopra la condotta di 65. Proposizioni, che circa il valore de Sacramenti non si debba seguire l'opinione probabile, lasciata là più sicura: Ed essendo opinione controversa tra Teologi, se per supplire all' Olio Santo, che mancasse, sia licito aggiungerne del non benedetto, in più volte, perché l'aggiunto considerato separatamente, & in ogni aggiunta sia in minor quantità dell' Olio Santo, benchè considerato tutte le aggiunte insieme fosse maggiore; di qui è nato dubbio nella Diocesi di Servilia, nella quale per la sua vastità è impraticabile benedicere tant' Olio, che batti senza l'aggiunta; se sia licito fare detta aggiunta all' Olio Santo, per esservi molti Teologi, che tengono l'opinione negativa per più sicura. Onde per aver la resolutio di tal dubio, l'Arcivescovo di Servilia, devotissimo Oratore, fece porgere all' EE. VV. un memoriale consultivo, nel quale si adducevano le opinioni de Teologi sopra questo punto. Ma non avendo fin ora avuta la dichiarazione, supplica perciò l'EE. VV. degnarsi di dargliela per sicurezza & quiete della conscientia propria, e del suo gregge. Ufches.

Feria quarta die 23. Septembri 1682. in Generali Congregatione S. Officii habita in Conventu S. Marie super Minerva coram Eminentissimi & Reverendissimis Dominis S. Romana Ecclesia Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à Sede Apostolica specialiter deputatis.

Leccio supradicto memoriali, Eminentissimi & Reverendissimi Domini Cardinales Inquisidores predicti decreverunt in casu proposto, posse.

Franciscus Richardus S. Romanae & Universalis Inquisitionis Not.

3910 Materia proxima, est unctio certarum partium corporis.

3911 Forma sunt verba, Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgete tibi Deus, Deus, quicquid per vobis deliquisti. Amen.

Invocatio Trinitatis non est de essentia, quia Conc.

Flor. & Trid. præmissa formam assignant.

Dubia est hac forma, Unzgo te Olio Sancto ne per suam misericordiam indulgete tibi Deus, &c. Quia plures Doctores negant, eo quod forma essentialet propter modum deprecative, non indicativa.

3912 Unctiones sunt facientes in quinque sensibus corporis, sub eadem forma, exprimendo tamen nomen sensus, qui unguntur videlicet. 1. Ad oculos, quicquid per vobis deliquisti. Amen. 2. Ad aures, per auditum. 3. Ad narcs, per odoratum. 4. Ad os, compressum labii, per gustum, & locationem. 5. Ad manus, per tactum. 6. Ad pedes, per gressum. 7. Ad lumbos seu renes, per lomborum delocationem. Unctio renum in feminis non est decens, id est omitti solet, ex maxime quia unctio ad pedes, & renes, non est essentialis; v. n. 3917.

3913 Muti, surdi, caci, aut mutillati inungi debent prope organa sensuum, quibus tamen, quia peccare potuerunt, licet non per sensus externos, per potentias internas illis correspondentes, vel per desiderium actus illiciti, Ardekin tom. 2. pag. 272. n. 10.

3914 Non sufficit ad valorem unica unctio, nec pro materia Christi, de quo in numer. 3015, sed debet esse

Oleum benedictum distinctum à Christmate, Scotus in 4. dist. 43. int. D. quia opiniones affirmantes, utpote minus rite, & exponentes Sacramentum frustrationis periculo, non sunt practicande, nisi in casu necessitatis, quo non adesse nisi Christi, vel non possent fieri omnes unctiones, iuxta dicta in num. 77.

3915 Unde tempore pestis, aut alterius necessitatis, quia omnes unctiones fieri non possent, unica unctione ungi potest unum organum magis promptum, vel potius caput, ubi omnes sensus vigent; vel melius (si fieri possit) ungar velociter, & sine crucis forma unum oculum, aurem, narem, manum, & os, dicendo sub una forma totali: Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgete tibi Dominus, quicquid deliquisti per vobis, auditus, odoratum, gustum, gressum, & lomborum delocationem. Amen.

3916 Tempore pestis Sacerdos potest facere unctio-nes fine contactu immediato manus, utendo virga longa Oleo tintea, quam postea comburit; & hoc pacto singulas unctiones perficere poterit. Ardekin citato num. 2. ex Diana.

M I N I S T E R

3917 H uis Sacramenti, quod valorem est folius Sacerdos, idque ex institutione Christi: ut in num. 1907. Ad licite ministrandum debet esse Sacerdos proprius, vel Parochus, aut Sacerdos de licentia Parochi.

3918 Est validum, si a pluribus Sacerdotibus simul faciant unctiones. Sieri num. 167.

Quid de Regularibus: vid. num. 4173.

S U B J E C T U M

3919 E st infinitus in probabili periculo mortis constitutus ex morbo, vulnere, parte, vel se nocte. Confat ex verbis Jacobi n. 3907. Unde hoc Sacramentum ministri non debet Navigantibus, etiam si immineat submersio; Militibus proxime bellum aggressoris, dannatis ad mortem, aut parturientibus, nisi ex parte antecedenter, vel postea ora sit mortalis infirmitas; quia partus ex se non est infirmitas, & hoc Sacramentum non est institutum pro fano. Scotus citatus l. 2. vid. num. 2922.

3920 Pius uiu rationis habentibus danda est Extrema Unctio, licet non Communio. Item moribundi sensibus destituti, licet Communione non possint recipere, si ante petierint, signum doloris dederint, aut Christiane vixerint. Idem dic de phreneticis, & delirantibus: non potest autem dati perpetuū amentibus. Potest dari vulneratis, vel mortuū venenofo leuis.

3921 Qui hoc Sacramentum recipit, debet esse in gratia, saltem per contritionem: v. n. 3963. & n. 2.

3922 Sponete negligere hujus Sacramenti suscep- tio-nem, non esse mortale, sed veniale, doceat communio; quia hoc Sacramentum non est necessarium ad salutem, sed tantum utile, & nullius confat de precepto. Mafr. dis/p. 22. n. 79. contra Poncium.

3923 Effectus hujus Sacramenti sunt: 1. Augmen-tum gratie sanctificantis. 2. Auxilia contra demonum tentationes. 3. Remissio venialium primi, & per se.

4. Remissio etiam mortalium, secundarii tamen, & per accidentem, puta si infirmus reperiatur cum peccatis mortalibus, quod invincibiliter ignorat, quatenus bona fide confessus est; sed ob aliquem defectum essentiali, quem invincibiliter ignorat, confessio fuit invalida. Idem contingere potest in amante, qui ante incidit in peccatum mortale, de quo solium habuit attritionem. Tunc per accidentem hoc Sacramentum confert primam gratiam juxta illud: Si in peccatis sit, remittentur ei. 5. Est absterio reliquiarum peccati, ex Trident. fest. 14. c. 25. Peccatorum reliqua, ex D. Thoma, sunt languori ambi, corpori, interiori, tristitia, fastidium, anxietas, & veniales affectiones, que ex peccatis præteriit oritur so-lent, & in confluentem inducentur. 6. Est alleviatio in-sfirmi ab aggritudine corporis.

3924 Hoc effectus causati in quinta unctione, docet Diana, Aretinus, & alii; quia tunc Sacramentum est completerum, Mafrinus vero cum aliis vult, in singulis unctionibus causati gratias partiales, unam inde-penderent ab alia; de quo Scholastici. Illud est certum, hoc

hoc Sacramentum esse unum unitate integratis, non indivisibilis. Scorus in 4. diff. 23. qu. unic. Mafri. diff. 22. Arsfdekin tom. 2. pag. 274. Tamb. tom. 2. l. 6.

APPENDIX XLIX.

Anomalia pietatis de hoc Sacramento.

Rima Anomalia est extendere hoc Sacramentum ad infantes. Circa hoc peccat Major in 4. d. 22. ad 2. ubi existimat, pueros rationis nondum capaces, argue adeo nondum confitentes, esse capaces Extreme Unctionis. Idem censuit Maldon. qu. 3. de Extrema Unctione.

Sed in contrarium est perpetuus usus Ecclesie; que non nisi personas rationis usus potentes, & peccandi capaces, inungit. Verba siquidem illa forma hujus Sacramenti indulget sibi Deus, quidquid peccasti non possum vera reddi in infantibus, qui rationis usu non possunt, & peccati sunt incapaces. Deinde hoc Sacramentum institutum est ad elevationem infirmi in agone extremo; & ad conferendam ei per specialia auxilia, rationationem in mortis articulo; quibus supererunt tentaciones, conforteturque vigor mentis oppresus per morbum, & affectus per anteriores culpas, debilitatus, non frangatur, atque succumbat. Que omnia cessant in infante, ob defectum usus rationis. Quae causa etiam est, ut qui perperuo fuerit amentes, aquiparant quod hoc infans; & aque ex illi pronuntiantur incapaces Extreme Unctionis. Tamecum aliud est de iis, qui aliquando fuerit sui compotes, & vel in gravi morbo delitiantur, vel ante morbum post aliquam mentis sanitatem incidunt in amicitiam. His quippe, usus Ecclesie fert impendiunctionem: quia tametsi in eo statu non sunt capaces actualis devotionis, & confortationis interne per auxilia vi Sacramenti subministrata; sunt tamen capaces gratiae, quia est alius primatus hujus Sacramenti effectus, quo non debet eos fraudare incapacitas, alterius item primatus, per accidentem interposita. Et sane posset contingere ut hoc Sacramentum in aliquo evem, prævia sola attritione, omissa invincibiliter contritione, & confessione, conferat primam gratiam hujusmodi perfonis, estergue eis ad salutem necessaria in talibus circumstantiis; que circa pueros nullo unquam rationis usu potitos, & circa amentes ab infancia locum non habent. Unde mirum non est, quid estis non adhibeatur hoc Sacramentum.

Secunda Anomalia est eorum, qui arctant hoc Sacramentum ad eos tantum, qui acte peccarunt: sic arcta Joan. Sancius d. 23. num. 18. Sed contrarium recte ita fuit Henricus lib. 3. cap. 11. n. 8. Suar. tom. 4. part. d. 42. fel. 2. num. 10. Dian. 3. part. tral. 4. resol. 18. Fillius. tral. 3. cap. 6. num. 108. Et videtur haberi ex verbis illis S. Jacobi de effectibus hujus Sacramenti. Si in peccatis fuerit remittentur ei. Unde colligi videatur sensum forme esse conditionalem, & exprimere vim gratiae Sacramentalis collata per hoc Sacramentum; potenter ad expellendam peccata, si inveniantur in subiecto inunctio: sicut in forma Poenitentia dicitur *absolvo te a peccatis tuis*, quanvis fuerint dimissi, & soluta per contritionem, vel anteriorum absolutionem; quia datur nova gratia, ex se solutiva peccati, nisi jam esset solutum. Et Baptismus, quanvis dicatur dari in remissionem peccatorum, quia confert gratiam peccatorum remissivam, tamen usque collatus est, qui numquam peccaverunt, nimirum B. V. juxta multorum sententiam, de qua Raym. in Dictionis Marianis par. 2. p. 26. num. 12. Sunt vero etiam illi insignes hujus Sacramenti fructus, præter remissionem peccati, ob quos par fuit illud posse conferti illi quoque, qui numquam peccaverunt, nempe preparatio, & dispositio melior ad gloriam, subministratio auxiliorum quibus anima, fastigente corpore, allegetur; Corporis item sublevatio, ac si expediatur, perianatio.

Tertia anomalia pietatis est eorum, qui volunt esse nexum, inter susceptionem Eucharistie, & Extreme Unctionis; atque adeo parvulum rationis capacem, & Confessionis Sacramentalis beneficium potenter, si nondum sit ea maturitate, quam reverentia Eucharistie debita depositit, negant debere inungi. Sunt in hac sententia Soto in 4. d. 23. qu. 2. art. 2. Lopez. 2. part. Instru. 2. cap. 32. qu. 4. & alii quidam, quibus favere videatur antiquus ordo ministrandi morientibus Sacramenta.

Premittitur enim penitentia; subsequitur Eucharistia; & extremo loco adhibetur, incho: unde & extrema denominatur. Quam esse generalem, consuetudinem Ecclesie quando tempus, & infrae conditio id patitur, docet Rituale Pii Quinti. Alii teste Navarro in summa cap. 22. numer. 13. ad hujus Sacramenti susceptionem, depositunt pubertatem.

Verum neutra haec arcta est admittenda, sed etiam pax adhuc non sit pubes, dummodo rationis, & peccati capax; inquit etiam si sit puer, & præ extate non sati ad Eucharistiam matura, capace tamen penitentia, non communicari, inungendum est; si ex gravi morbo periclitetur de vita. Sunt in hac sententia quotquot docent agnum rationis uterum esse inungendum, quod tractat Toletus lib. 7. Instru. cap. 2. num. 7. Valent. tom. 4. diff. 8. quies. 2. part. 2. Diffrerit autem alii etiam puer non communiceat, si tamen sit capax penitentia volunt inungi. Ita Comodo in summa tractat de Extrema Unctione sub f. Zambranus de Extrem. Unction. sub. 1. cap. 7. num. 3. Graffis 2. part. decif. cap. 8. n. 16. & fusissimi Joan. Sanch. diff. 1. selecta a. 6.

Quarta Anomalia pietatis est nolle illud iterabile alio pacto. Hac sententia qua fuit olim Godfridi, Iovin. & aliorum, jam est damnata à Concilio Trident. sess. 14. cap. 3. de Extr. Unct. verbis illis (Quod si infirmi post susceptam hanc unctionem, convaleverint, iterum hujus Sacramenti subdicio juvari poterunt, cum in aliud simile vita discrimerent.)

In his porro Concili lib. 7. si convaleverint iterum juvari poterint, infirmari videatur intra eundem morbum non posse abesse injurya efficacitatis Sacramenti semel collati, iterum collationem. Neque enim intra eundem morbum persona dici potest convalescere, quamvis ejusdem morbi varius possit esse status interdum deterior, alias minor. Cum ergo Concilium iterationem Unctionis Extreme, faciendo dunitaxat tradat, cum persona, qua ex morbo, in quo sita est, convaleverit, denud in gravem morbum incidunt periclitatur de vita; fatis significat, iterationem intra eundem morbum non esse admittendam. Et similiter Petrus Clun. lib. 5. epis. 7. in præclarâ disputatione pro iterabilitate Extreme Unctionis, nunquam meminit, nisi iterationis enim quis rursus infirmatur. Et ita Vasq. 3. part. d. 61. n. 16. Pro contraria tamē sententia, est antiqua praxis, quam urget Maldon. qu. 3. de Extrema Unctione. Idem docet Gul. Paris Ord. Prædic. dial. de Sacram. cap. de Extr. Unct. Suarez tom. 4. 3. part. d. 40. fel. 4. n. 6. Aegid. 3. part. d. 19. nu. 26. cum quibus admittendum est, non modo in variis, & media sanitate interruptis infirmitatibus, posse iterari unctionem extremam, de quo dubitare non licet, cum hoc diffrerit à Concilio tradatur; sed jam in eadem infirmitate; (quod Concilium nec expressit, nec negavit), si vatis sit eius status, ita ut septuies deveñiat ad ideam grave mortis periculum, non intratemperus omnino breve, posse iterari unctionem extremam; cum par sit unus talis periculi ratio, & anterior virtus ex numericâ Sacramenti multiplicatione parari possit magno cum aegri levamine, & fructu spirituali.

DE ORDINE

Fusæ actum est in Examine Ordin. tom. 3. pag. 607. cap. 1.

DE MATRIMONIO.

CAPUT I.

De Sponsalibus.

3923 Sponsalia sunt, promissio deliberata, & mutua, signe sensibili expressa, fuuri matrimoni, inter personas iure habiles.

Hinc ad valorem. 1. Non sufficit propositum, quia non inducit obligationem; sed requirit promissio: eid. nu. 1785. 2. Non sufficit, si unus promittat, alter purè acceptet. 3. Requiritur etas septennii, quia tunc præsumitur usus rationis, ut promissio sit voluntaria, & deliberata: v. n. 1689.

3926

De Sacramento Matrimonii. Cap. I.

287

3926 Si patens, aut curator contrahat sponsalia de futuro pro filio, aut filia præsente, & non contradicente, valida sunt sponsalia, nisi adit metus, quia ius accipit taciturnitatem pro expressione consensus: Si vero contrahat pro absente, tunc si filius, aut filia est pubes ut sponsalia sunt valida, opus est, ut consensit, seu ut illa, quando leit, expresse, vel tacite aliquo signo sufficiat ratificare. Si est impubes, valida sunt sponsalia signe ejus consensu inita; quando tamen est factus pubes, tenetur illa implere, non ex necessitate contractus, sed ex debito honestatis: v. n. 1979.

3927 Sponsalia valida obligant sub mortali, ut una pars contrahat matrimonium, quando ab altera requireverit, nisi preius sit terminus. Et qui recusat, posset cogi à Judeo etiam per censorias.

3928 Si quis dicat. Non ducam aliam, quan te, non sunt sponsalia; quia illa verba sunt vera, etiam si nullam ducat.

3929 Qui promisit simulat aliquam ducent, per se non tenet, ad metus, sed damnum inde ortum compensare. Si autem sub tali promissione puellam induxit ad copulam, tenetur eam ducent. Nisi illa effet longe inferioris conditionis, v. gr. si vir effet nobilis, illa agricultura filia; sed satisfactus dotando. Quid si illa sua disparitatis conscientia consensit in copulam, amissi jus ad domum, quia censor ipsa ultra decipi voluisse: vide num. 2143.

3930 Sponsalia posteriora contra priora, etiam si justata, aut copula acceptior, sunt invalida.

3931 Liberi, qui parentibus insciis contraherent sponsalia, etiam cum ipsis, qui imparis sunt conditionis, obligantur, nec a parentibus impediri possunt nisi magnum scandalum ex matrimonio timeretur, Diana p. 9. tractat. 7. resol. 71.

3932 Resiliens culpabiliter à sponsalibus, perdit suas arcivas, & tenet ad alterius partis reddendas, ad ad restringendum, quanti ejus intererat talem contractum impleri: v. n. 3928.

3933 Ubi Trident. Non est recepimus, sponsalia iure antiquo transfertur in matrimonium per quicunque signa externe maritali effectu exhibita; v. gr. per copulam; ubi vero Trid. est recepimus, hac signa non tenent, nec sunt licita, si sunt clandestina sine Parochio, & testibus: v. n. 542. & 1238.

3934 Habet tamē matrimonium clandestinum vim sponsalium validorum, ita ut teneantur matrimonium contrahere coram Parochio, & testibus, si contrahentes sint impubes, minime si sint pubes; quia Trident. sess. 24. cap. 1. de Marr. declarat omnino inabiles ad contrahendum clandestinæ contrahentes. Tamē bur. contra Averlam, qui vult, ex matrimonio clandestino etiam inter puberes resultare sponsalia valida. Clericatus cap. 141. num. 15.

3935 Ligati alicuius impedimento diriment non possunt validè sponsalia iniuste, nisi sub conditione dispensationis obtinende; & tunc ante dispensationem nullum valorem habent, nec publicam honestatem inducent; unde dispensatione obtenta, requiritur novus consensus ad sponsalia. Ex quo fit, quod si ante dispensationem contrahit qui cum alia, cumque nullum impedimentum habet, contrahere deberet cum hac secunda.

3936 Ad sponsalia non requiritur determinata forma, sed sufficit consensus utriusque expressis verbis, aut signis, juxta morem patris.

3937 Interdicti possunt validè inire sponsalia, non sic publicè excommunicati excommunicatione majori; qui tamen possunt validè matrimonium inire, sed illicite. Clericatus cit. n. 13.

3938 In sponsalibus apponi possunt conditions, que sunt honesta; non prohibita, nec matrimoniali libertatis repugnantes.

Unde non possunt apponi penæ, v. gr. ut qui pro missis non literetur, solvat gemman, centum aureos, &c. nec potest accipi pignus; quia repugnat libertati, ac proinde prohibita, c. Gemma de Sponsalibus.

Non sunt autem prohibita arrha, sed licite, si contrahentes non sint minores, sed excedant annum vigesimum quintum. Arrha sunt sponsalitia largitatis, que alii in sponsalibus traduntur in benevolentia suam, & matrimonii securitatem.

Possunt dari arrha ab uno tantum sposo, cum obligatione, ut si alter recusat adimplere sponsalia;

arrhas restituat, & ulterius carum valorem, vel etiam duplum, triplum, aut quadruplum, non ultra. I. fin. Cod. de Sponsalibus. Et tunc arrha, aut ejus valor restituui debet in conscientia à reculante absque legitima causa: duplum vero, triplum, aut quadruplum non debet ante sententiam Judicis. Ita Clericatus cap. 141. num. 6. & 7. num. 3922.

DISSOLVUNTUR SPONSALIA

Per otto casas.

3939 1. Per matrimonium validum cum altera initum: quod quidem, licet suppositis sponsalibus cum alia, sit injustum, & peccatum, est validum.

Matrimonium post sponsalia cum una, contractum cum alia, nequum extranea, verum etiam consanguinea. Sponza extra primum gradum, est validum, & sponsalia dissolvuntur, quia talis consanguinea est sponsa extranea; nam impedimentum publicum honestatis ex sponsalibus validis non extenditur, ex Trid. ultra pri- mun gradum: v. n. 4113.

2. (Per multum remissionem prioris promissionis) si sponsi sint pubes: minime, si sint impubes, cap. de illis, & cap. A nobis, de sponsal. impub. v. numer. 2143.

3. (Per impedimentum dirimens superveniens).

4. Per enome crimen unius partis solvantur sponsalia ex parte innocentis; tale crimen est heresis, homicidium, furium grave, forniciatio; & hec quidem ante sponsalia ex parte sponsa commissa, si fuerint à sponsa ignorata. Immò si sponsa libertè patiatur ab altero tactus impudicos, oscula, & amplexus, potest sponsus resiliere: non potest autem sponsa resiliere, et si eadem sponsus exercet, nisi sit in illis valde enormiter notorius; quia actus illi in sponsa non ita redundant in dedecet sponsa, sicut vice versa redundare solet: v. n. 2149.

5. Si supervenit notabilis mutatio, que ab initio cognita à contrahendis sponsalibus deterruist, verbâ gratia, odium grave inter sponsos, insignis morum apertis, periculum valde probabile, quod ex matrimonio sint oritura scandala, aut gravia odia inter parentes, etiam aliis amicos.

6. Si alterius partis debita detegantur, aut sponsa promisit datum præstare nequeat, vel sponsus cum magno sponsa incommodo incipiat vagari, aut sine ejus licentia ad longinas terras proficiatur; quia tunc merito confetur juri suo renunciare.

8. Dissolvuntur sponsalia etiam jurata per ingressum alterius in Religionem, aut per votum ingrediendi, aut Ordinis sacri susceptionem.

3940 Quando dictæ cause sunt manifestæ, possunt sponsalia dissolvi sine autoritate Judicis. Quid si sponsus cognitus suis jure resiliendi, nihilominus carnaliter cognovit sponsam, censetur tacite juri suo renunciasse, & sponsalia ratificasse.

3941 Si sponsa supervenit nova hereditas, ita ut sponsa si iam illi inequalis, non id est habet jus resiliendi, quia non est deceptus in conditione sponsæ, in qua nulla est facta mutatio. Idem est de sponsa, si ipsi nova superveniat hereditas. Hec Arsfdekin in tom. 2. pag. 282. ex Busemb. tral. 6. c. 1. de sponsal.

3942 Sufficiat ad dissolvenda sponsalia timor ex redditione paternæ: Oris graveolentia vulgo notabilis puzza del fiso, aut copula carnalis per vim illata sponsæ: Clericatus cap. 141. quia licet sponsa non peccaverit, est tamen facta valde vilis, & affert sponso notabile dedecus: v. n. 4115.

3943 Ad judicem autem Ecclesiasticum spectat cognoscere, an causæ sint legitimæ ad dissolvenda sponsalia. Tales censentur, ubi de malo exitu timeuntur: Clericatus cit. num. 19. ex cap. Ex his 11. de Sponsalibus. Quia Judeus Ecclesiasticus est Judeus competens, quando agitur de validitate, aut invaliditate, licet Laicus